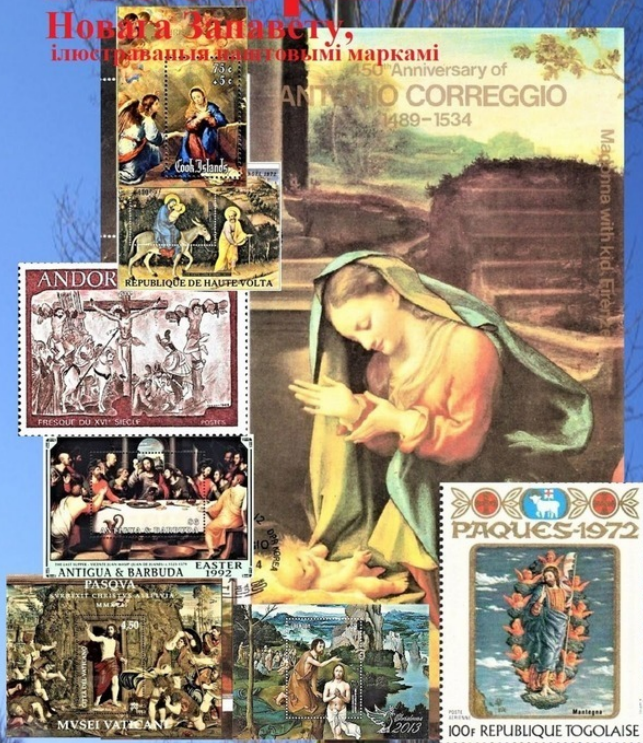

Лявон Карповіч

Біблейскія гісторыі

Новага Завету,
ілюстраваныя мастацкімі маркамі

**Лявон Эдвардавіч Карповіч
Біблейскія гісторыі Новага
Запавету, ілюстраваныя
паштовымі маркамі.
Развагі над зместам Бібліі**

*http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=40488389
ISBN 9785449619587*

Анотацыя

Кніга «Біблейскія гісторыі Новага Запавету, ілюстраваныя паштовымі маркамі» – вынік жадання спазнаць сэнс зместу Бібліі пры дапамозе мастацкіх твораў, выявы якіх разьмешчаны на паштовых марках розных краін сьвету. У кнізе каля ста артыкулаў і прыблізна 800 ілюстрацый. І яшчэ спроба маіх разважаньняў над зместам Бібліі. Спроба зразуменьня гэтага зместу... Запрашаю паразважаць разам са мною і адначасова знаёміцца з творамі знакамітых майстроў мастацтва...

Содержание

Біблія і філіялія	5
Падзеі перад Нараджэньнем Ісуса. Нараджэньне, дзяцінства і юнацтва Ісуса Хрыста	15
Нараджэньне Маці Божай	15
Шлюб Найсьвяцейшай Панны Марыі	31
Дабравесьце	40
Сустрэча Марыі і Елісаветы	47
Нараджэньне Сьвятога Яна Хрысьціцеля	54
Нарадзіўся вам сёньня Збаўца	62
Пастухі – першыя наведвальнікі Ісуса	73
Ахвяраваньне Дзіцятка Ісуса ў Сьвятыню	83
Пакланеньне мудрацоў	93
Конец ознакомительного фрагмента.	95

**Біблейскія гісторыі Новага
Запавету, ілюстраваныя
паштовымі маркамі
Развагі над зьместам Бібліі**

**Лявон Эдвардавіч
Карповіч**

© Лявон Эдвардавіч Карповіч, 2019

ISBN 978-5-4496-1958-7

Создано в интеллектуальной издательской системе Ridero

Біблія і філятэлія

Наказваю вам: любіце адзін аднаго.

(Яна 15:17)

Усё Пісаньне боганатхнёнае і карыснае для навучаньня, для выкрыцьця, для выпраўленьня, для настаўленьня ў праведнасьці,

каб быў дасканалы Божы чалавек, да ўсякае добрае справы падрыхтаваны. (Другое да Цімафея 3:16,17)

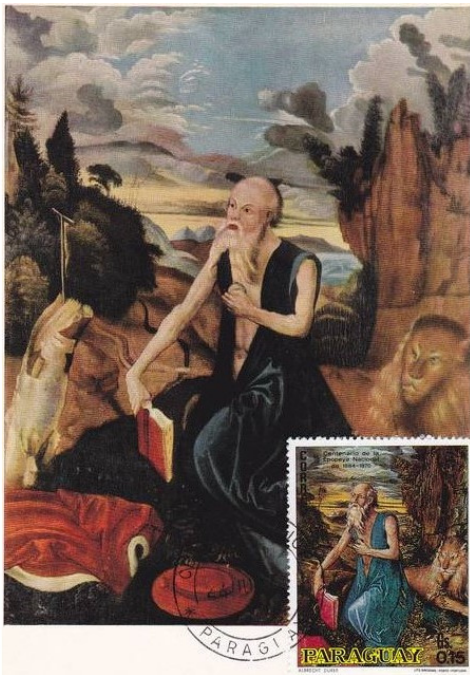
Сьвятое пісьмо зьмяшчае праўду пра Бога і праўду пра чалавека і паказвае дзеі чалавецтва праз адносіны з Богам. Кнігі Сьвятога Пісаньня, якое складаецца з Старога і Новага Запаветаў, маюць агульную назву «Біблія». Назва паходзіць з грэцкай мовы і азначае ў перакладзе «кніга», якая зьяўляецца найбольш важнай з усіх кніг, проста «Кніга Кніг». Сапраўды, Біблія зьяўляецца адной з найважнейшых кніг у гісторыі сьвету, і не толькі ў сэнсе духоўным, але і літаратурным, гістарычным і сацыяльным. Няма ніякіх сумневаў, што для многіх людзей Біблія зьяўляецца свайго роду жыцьцёвай інструкцыяй, своеасаблівай кнігай псыхалягічнай, філзафскай, унівэрсальнай. Для мільёнаў Біблія была і застаецца крыніцай вечнай ісьціны і мудрасьці, вучыць любіць і дараваць.

Паводле дадзеных Уікліф Глябальны Альянс Біблія

даступная для чытаньня ў 471 мове – гэта родная мова прыкладна 4,8 мільярдаў чалавек. Біблія перакладалася ўжо ў далёкай старажытнасьці. Першы пераклад Старога Запавету, зроблены ў трэцім стагодзьдзі да нашай эры. Пасьля ўзьнікненьня хрысьціянства стандартным перакладам Бібліі на лацінскую мову, якая выкарыстоўвалася ў набажэнстве, стала Вульгата, пераклад, зроблены Сьвятым Еранімам у 382—406 гадах.

Рэпрадукцыя карціны мастака Мэрызі да Караваджа Мікеланджэла «Сьвяты Еранім» на марцы пошта Мальты (2007 г.)

У 1970 годзе пошта Парагваю выпусціла ў карыстаньне марку з відарысам карціны Альбрэхта Дзюрэра «Сьвяты Еранім у пустыні». Таксама быў зроблены прыгожы картмаксімум

На сёньняшні дзень Новы Завет перакладзены на 1223 мовы, а часткі Бібліі – яшчэ на 1002.

Першая друкаваная Біблія – гэта Біблія Гутэнбэрга надрукавана ў 1452—1455 гады ў Майнцы Іяганам Гутэнбэргам.

Марка пошты Злучаных Штатаў (1952 г.) да 500-годзьдзя Бібліі Гутэнбэрга

Наш знакамiты зямляк Францыск Скарына з Полацку ў 1517 г. у Празе арганiзаваў друкарню, пераклаў на тагачасную беларускую мову, напісаў прадмовы і на працягу 1517-1519 г. надрукаваў 22 кнiгі Старога Запавету. Скарына друкаваў Бiблiю як з рэлігійнымi так і з асьветніцкiмi мэтамi, пра што піша ў прадмове: «дeдтeм малым пoчатoк вcякoe дoбрoe нaуки, дoрoслым пoмнoжeнiе в нaуцe, мужeм мoцнoe утвeржeнiе». Сваё выданьне Скарына ўпрыгожыў 52 гравюрамі, выкананымi ім.

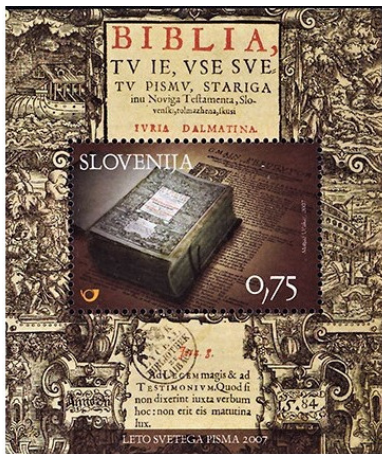

Таму вельмі слушна Беларуская пошта выдала ў 1997 годзе сэрью з чатырох марак, прысьвечаную Францыску Скарыне і яго Бібліі

Слушна было б, каб да 500 – гадовага юбілею было зроблена паштовае выданьне з усімі Скарынаўскімі гравюрамі. Гэта быў бы ня толькі знак павагі, але і сьветны падарунак філіяталістам усяго сьвету.

Дарэчы, першы поўны пераклад Бібліі з арыгінальных моў на польскую мову гэта Біблія Брэсцкая з 1563 г.

Як па перакладах так і па тыражы Біблія, сярод іншых кніг, ня мае сабе роўных. Таму Біблія аказвала і аказвае вялізарны ўплыў на чалавечую гісторыю, культуру і мастацтва.

На марцы пошты Славеніі (2007 г.) выява Далматынавай Бібліі – першага поўнага перакладу Бібліі на славенскую мову (1584 г.)

На пачатку было Слова. Слова запісана ў Кнігу, а Кніга была супраць выяваў: «Не рабеце сабе куміраў і выяваў, і слупоў ня стаўце ў сябе, і камянёў з выявамі не кладзеце ў зямлі вашай, каб кланяцца перад імі, бо Я Гасподзь, Бог ваш». (Лявіт 26:1).

Не магло быць іначэй сярод паганцаў, якія пакланяліся ідалам і прыносілі ім ахвяры. Абраны народ павінен быў быць верным Нябачнаму. І яўрэі не стварылі ніводнай выявы Бога. Першыя сцэны біблейныя паўсталі ў Рымскай імперыі. Гэта былі ілюстрацыі Септуагінты – грэцкага перакла-

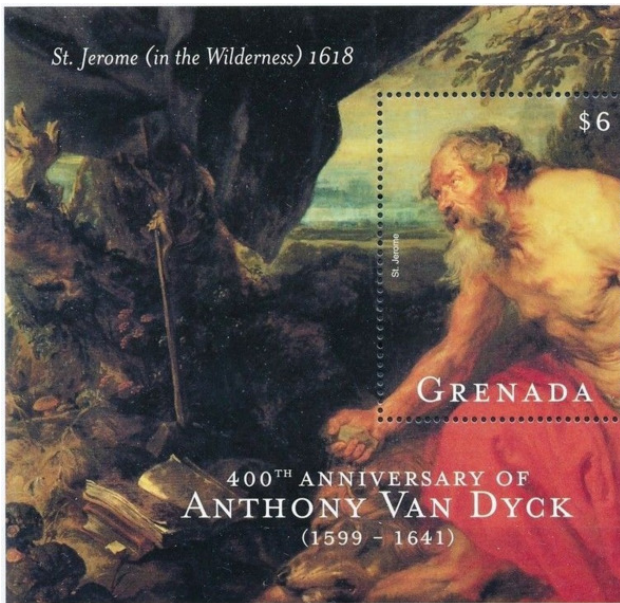
ду Старога Запавету. Стары Запавет забараняў тварыць выявы, а Новы Запавет не знімаў гэтай забароны. Але з'явіўся Бог-чалавек, Ісус, «выява Бога Нябачнага». Гэта выклікала мажлівасць стварэння вобраза Бога. Яшчэ доўга цягнуліся споры, хоць многія казалі аб вялікім пажытку ад выяваў біблейных. «Што чытаньне дае вусам, тое маўклівае малярства ставіць перад вачамі» казаў Сьвяты Базыль у 379 годзе, а ягоны брат Сьвяты Георгій з Нысы скажа, што абразы замяняюць кніжкі, прыносячы гледачу тыя самыя карысьці. Але яшчэ доўгі час Кніга і выява не знаходзілі шляху да падняннця. Яно з'явілася пасля Нікейскага і Халкедонскага царкоўных сабораў і расквітнела ў Італіі эпохі Адрэджэння.

Першая марка, прысьвечаная Божаю Нараджэнню, з'явілася 7 сьнежня 1898 года. Пошта Канады выпусціла марку (Мі. 74) з картай сьвету і надпісам CHRISTMAS (XMAS 1898)

Матывы Біблейныя можна распазнаць у творах знакамітых мастакоў і скульптараў, паэтаў і пісьменьнікаў, творах, якія сабраныя ў знакамітых музэях, галерэях і бібліятэках усяго сьвету. Біблія аказала вялікі ўплыў на мову, якой размаўляем, на творчасць музычную. Мы жывём у сьвеце, які ў значнай ступені стаў упарадкаваны праз культуру Біблійную.

Выдадзена шэраг кніг, дзе сабраныя самыя знакамітыя творы мастакоў, ілюструючых Біблію. Здавалася б, навошта займацца зьбіраньнем і апісаньнем, як паштовая марка ілюструе Біблейскія сюжэты. Але з дапамогай паштовых марак кожны жадаючы можа «напісаць сваю кнігу» з біблейскімі сюжэтамі, якая будзе рукатворнай і непаўторнай, бо немагчыма сабраць усе паштовыя маркі на Біблейскую тэму. Што дня паяўляюцца ўсё новыя экзэмпляры, а самыя першыя становяцца ўсё больш недаступнымі для многіх жадаючых іх мець. Праца пакліча ў пошук, паспрыяе новым знаёмствам і сяброўствам, паспрыяе пазнаваньню зьместу Кнігі, яго асэнсаваньню, прывядзе да веры або ўмацуе ў ёй.

Энтані Ван Дэйк, «Святы Еранім». Блэк пошты Гранады (1999 г.)

Давайце зробім спробу паказаць дзеі вызвалення чалавецтва праз паштовыя выданьні. Марка, уведзеная да штодзённага ўжываньня ў 19 ст., гэта доказ выкананьня паштовай аплаты. Разам з тым гэта наклееная на пісьмо мініяцюра, якая разам з пісьмом і яго зместам пераадольвае граніцы моў і культур, злучаючы людзей і народы.

Пакажам з дапамогай паштовых марак доўгія дзеі збаўленьня, якія папярэдзілі нараджэньне, жыццё, дзейнасьць,

сьмерць і паўстаньне зь мёртвых Ісуса Хрыста. Для таго, каб
ня толькі разгледзець мініяцюрныя малюнкi, але як мага
больш даведацца аб тым, што яны паказваюць. Толькі тады
марка вучыць, забяўляе і выходзіць.

Лявон Карповіч

Мястэчка Луна-Воля

Падзеі перад Нараджэньнем Ісуса. Нараджэньне, дзяцінства і юнацтва Ісуса Хрыста

Нараджэньне Маці Божай

Незадоўга да Нараджэньня Хрыста ў невялікім горадзе Галілейскім Назарэце жылі праведныя Ёакім з роду пра-рока і цара Давіда і Ганна з роду першасьвятара Аарона. Яны ня мелі дзяцей. А гэта ў тья часы лічылася пакараньнем за грахі, так успрымалі іх стан суайчыньнікі. Аднак яны не гублялі надзеі на літасьць Божую і далі абяцаньне прысьвяціць Богу для служэньня ў храме дзіця, калі яго пашле ім Гасподзь. Адноўчы старац Ёакім прыйшоў у Ерусалімскі храм, каб прынесці Богу ахвяру. Але першасьвятар не прыняў ахвяру, бо лічыў Ёакіма нявартым гэтага з-за бязьдзетнасьці. У вялікім смутку Ёакім пайшоў у пустэлю, дзе са слязьмі маліўся Богу аб дараваньні яму дзіцяці. Ганна, даведаўшыся што здарылася з мужам, таксама шмат і шчыра малілася. «Усё на зямлі прыносіць плод свой Богу; калі б у мяне было дзіця, я таксама прысьвяціла б яго Богу». Не паспела яна так падумаць, як зьявіўся перад ёй анёл і сказаў: «Ганна, твая малітва пачута Богам. У цябе скоро наро-

дзіцца дачка; пераз яе будзе дадзена выратаваньне усяму сьвету і назавеш ты яе Марыяй. Імя гэта азначае «Ўзвышаная».

Анёл зьявіўся і Ёакіму і сказаў: «Бог прыняў малітву тваю і яўляе табе сваю мілату – жонка твая скоро народзіць дачку Марыю, і народзінамі яе ўзрадуецца ўся зямля. І вось табе знаменьне: ідзі да храма Ерусалімскага і там, ля Залатых вярот, сустрэнеш жонку тваю, каторай павядомлена тое, што і табе»

У 1999 годзе пошта Ізраіля паказала на сваёй марцы рэпрадукцыю малюнка Дэвіда Робертса, на якім ён намалюваў Калодзеж Дзевы Марыі, што знаходзіцца ў цэнтры Назарэту. Сюды магчыма прыходзілі па ваду бацькі Марыі і Ма-

рыя

Ёакім паспяшаў у Ерусалім і сустрэў жонку ля Залатых варот.

У 1992 годзе пошты Швецыі і Расіі ажыццявілі сумесны выпуск марак з рэпрадукцыямі ікон «Сустрэча Ганны і Ёакіма»

Падзея знайшла адлюстраваньне на іконах і карцінах. У хрысьціянскай рэлігіі (праваслаўі, каталіцызьме, уніяцтве) абраз, ікона – гэта выявы Ісуса Хрыста, Богамаці і сьвятых, якія маюць культавае прызначэньне).

Гісторыі Ганны і Ёакіма прысьвяціў свае творы Джота ды Бандонэ (італ. Giotto di Bondone, каля 1267—1337). «Сцэ-

ны з жыцця Ёакіма і Ганны», ён намаляваў на сьценах капэлы дэль Арэна (Скравены) у Падуі ў 1305 годзе. Пачынаецца апавяданьне ў левым верхнім куце правай сьцяны і ўвесь гэты ярус прысвечаны падзеям, якія напаткалі Ёакіма і Ганну – бацькоў Марыі, Маці Хрыста. Фрэскі цыклу «Жыццё Ёакіма і Ганны» уключаюць наступныя падзеі:

- 1. Выгнаньне бязьдзетнага Ёакіма з храма.
- 2. Ёакім сярод пастухоў.
- 3. Зьвеставаньне Сьвятой Ганне.
- 4. Ахвярапрынашэньне Ёакіма.
- 5. Сон Ёакіма.
- 6. Сустрэча ля Залатых Варот.

У 1972 годзе пошта Арабскага Эмірату Аджман выпусціла ліст з шасьці марак, на якім адлюстраваны рэпрадукцыі апошніх пяці фрэсак. Момент сустрэчы ля Залатых Варот Ерусаліма паказаны на чацвёртай і шостаі марках

Мастацтвазнаўцы пішуць, што ў гісторыі мастацтва цяжка знайсці твор больш кранальны, чым гэта фрэска. На мосьце перад гарадскімі варотамі, нібы сьвятадзейнічаючы, урачыста і прымірэнча абдымаюць адзін аднаго двое старых, але яшчэ дужых людзей. Адчуваючы ўзаемную прыхільнасьць, яны адгадваюць пачуцьці і думкі адзін аднаго і адгукаюцца на іх. Тут сплятаюцца не целы, а душы. Па адной з легенд

менавіта ў гэты момант была зачатая Марыя ад пацалунку мужа і жонкі.

Але радасьць пагадненьня ўтойвае ў сабе рок у выяве загадкавай жанчыны ў чорным, якая стаіць трохі наводдаль ад іншых жанчын, што выйшлі насустрач Ёакіму. Яна перасьцерагае і нагадвае, што бясхмарных радасьцей няма, і што за кожную хвіліну шчасьця будучыня адгоджвае нягодамі, прадказвае слаўны, але трагічны лёс Маці Божай.

Магчыма таму на марцы пошты Кампучыі з 1985 года паказаны толькі гэты фрагмент фрэскі, на якім адсутнічаюць Ганна і Ёакім, а бачым толькі сьведкаў гэтай сустрэчы. Яе дапаўняе марка пошты Італіі (2003 г.), на якой паказаная хвіліна сустрэчы Ёакіма і Ганны і жанчына ў чорным. Выданьне прасьвечана 700-сотай гадавіне асьвячэньня царквы Сьвятой

Марыі Міласэрднай у 1303 годзе папам Рымскім

«Тым часам прайшлі пакладзення ёй месяцы, і Ганна ў дзявяты месяц нарадзіла і спытала спавівальную бабу: каго я нарадзіла? Адказала тая: дачка. І сказала Ганна: узвысілася душа мая ў гэты дзень, і паклала дачку. Паз некалькі дзён Ганна паправілася, і дала грудзі дзіцяці, і назвала яе Марыя». «Протаэвангелье Якава» (Гісторыя Якава пра нараджэньне Марыі).

Багародзіца ў тысячу разоў часцей сустракаецца на карцінах, чым у Біблейскіх тэкстах. Але марак, прысьвечаных нараджэнню Марыі, адзінкі. Таму вельмі прыемна, што ў 1996 годзе пошта Рэспублікі Беларусь выпусціла Блэк з

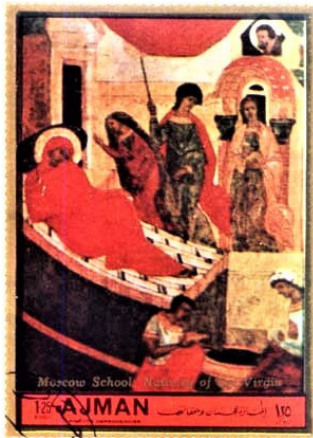
маркай, на якой разьмешчаны відарыс іконы, намалёванай Пятром Яўсеевічам з Галынца ў 1649 годзе «Нараджэньне Маці Боскай». Ікона зьберагаецца ў Нацыянальным мастацкім музэі Беларусі

Пад сьветлакарычневым балдахінам з зялёнай на карычневай падкладцы драпіроўкай на пасьцелі пад чырвонай коўдрай, аблакаціўшыся на падушкі, сядзіць Ганна ў сінім адзеньні і белай з чырвонымі затканымі палосамі намітцы. Побач стаяць служанкі з дарамі. Справа сядзіць Ёакім з кіем у руцэ. На прыэднім пляне – сцэна купаньня Маткі Боскай дзьвюма служанкамі. Гэта адзіны падпісаны аўтарам твор сямрод твораў 17 ст. на Беларусі. Пётр Яўсеевіч намалёваў этнаграфічна дакладную карціну сялянскага быту Магілёўшчыны. Але будзем памятаць, што Маці Боская нарадзілася ў Ізраільскім горадзе Назарэце. Там прайшло дзяцінства Марыі.

Частка карціны Барталоме Эстэбана Мурыльё «Нараджэньне Найсьвяцейшай Багародзіцы» (Люўр, Парыж) разьмешчана на марцы пошты Сьра Леонэ (1994 г.)

Мастак паказаў, што нараджэньне Маці Божай адбылося ў асяродзьдзі бязьмернай любові, ў кругу анёлаў, якія клапаціліся пра яе з моманту яе нараджэньня.

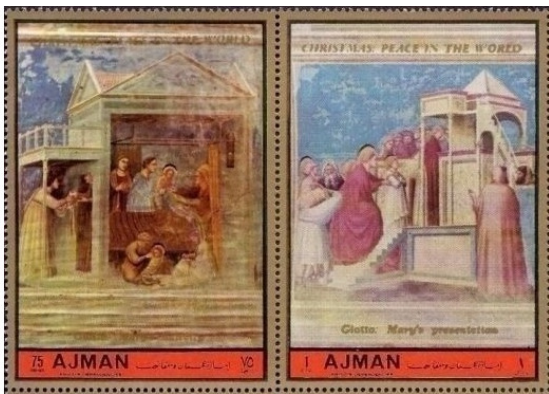
«Нараджэньне Марыі». Выданьне пошты краіны Аджман (1972 г.)

У верасьні, менавіта гэтай залатой парой, адзначаецца Сьвята Нараджэньня Прасьвятой Багародзіцы Марыі як дзень сусьветнае радасьці. Нараджэньне Багародзіцы наблізіла прышэсьце на зямлю Царства Нябеснага.

У 1452 годзе Філіпіна Ліпі (італ. Filippino Lippi; 1457/58—18 красавіка 1504) стварае адну з лепшых сваіх карцін: тонда «Мадона з немаўлём і сцэны з жыцця сьвятой Ганьны» (Флярэнцыя: гал. Палаціна палац Піці). На марцы пошты Анцігуа і Барбуда (1966 г.) фрагмэнт карціны. Справа Ганьне паказваюць загорнутую ў пялёнкі Марыю

Бацькі Марыі Ёакім і Ганна адносіліся да яе не толькі як да сваёй дачкі, але і як да скарбу, абяцанага Богу.

На левай сыцяне капэлы дэль Арэна (Скравеньі) у Падуі намалёваная ў шасьці сцэнах гісторыя Марыі, якая працягвае гісторыю Ёакіма і Ганны – бацькоў Марыі. Першыя дзьве фрэскі гэта: 1. Нараджэньне Марыі. 2. Уводзіны Марыі ў Храм. Яны на марках пошты Арабскага Эмірату (1972 г.)

Калі дзяўчынцы споўнілася тры гады, бацькі сабралі родных і знаёмых, адзелі Марыю ў сьвяточнае адзеньне і пайшлі ў Ерусалім. Калі яны падышлі да храма, насустрач выйшаў першасьвятар Захарыя ў суправаджэньні іншых сьвятароў. Ганна паставіла Марыю на першую ступеньку і хацела весьці яе за руку, але ўсім на здзіўленьне дзяўчынка сама ўзышла па пятнаццаці ступенях храме без дапамогі.

Lesotho M4

LESOTHO

The Presentation of the Virgin in the Temple
(Detail) - TITIAN c.1488-1510

«Увядзеньне Багародзіцы ў храм» рэпрадукцыю карціны
Філіпа Ліпі на блёку пошты Лесота (1988 г.)

Пошта Балгарыі ў 1977 г. у сэр’ы ікон IX – XIX ст. на ад-ной з марак адлюстравала ікону «Увядзеньне Багародзіцы ў храм»

Першасьвятар зразумеў, што гэта дзіцё незвычайнае і ўвёў яе ў «Сьвятое сьвятых», куды ён сам мог заходзіць толькі раз у год для ахвяраваньня.

Нараджэньне Дзевы Марыі маці Ісуса Хрыста не было падзеяй выпадковай, бо ёй была адведзеная важная роля ў ажыццяўленьні Боскай ідэі выратаваньня чалавецтва. Менавіта жанчына і паклала яму аснову і застаецца на ўсе часы носьбіткай духоўнасьці і чысьціні.

У храме Марыя навучалася Сьвятому Пісаньню і рознаму рукадзельлю.

Намаляваў Малалецтва Мадонны мастак Дэ Сурбаран Франсіска (1598 – 1664). Пошта Расіі ў 1985 годзе выдала марку з рэпрадукцыяй гэтай карціны

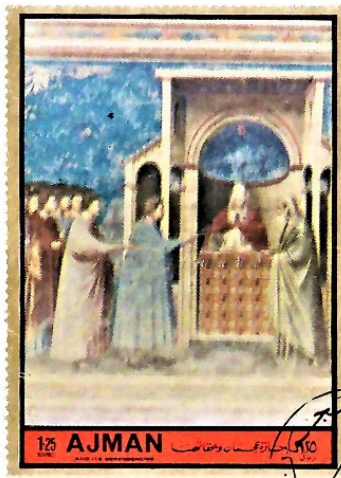
Жыцьцё Прасьвятой Багародзіцы – гэта прыклад любові да Бога, любові да бліжняга, духоўнасьці. Яна – адзіная Дзева, душа якой не была абцяжарана ніводным грахам, ні на адзін момант. Паломнікі, пабыўшы ў Назарэце, сьведчаць, што неба там асаблівае, непараўнальнае ні з чым, яркаблакітнага колеру. Блакітны колер – сымбаль Божай Маці, яе чысьціні і духоўнасьці. Таму ўсе храмы ў яе гонар (асабліва драўляныя) прыгожага блакітнага колеру.

Шлюб Найсв'яцейшай Панны Марыі

Калі дзяўчынцы споўнілася 14 гадоў, першасв'ятар сказаў ёй, што настаў час пакінуць храм, дзе яна правяла 11 гадоў, і ў адпаведнасьці з габрэўскім Законам павінна ўзяць шлюб.

Сарамліва і пакорліва прасіла будучая Маці Божая, каб дазволена было ёй застацца ў храме і служыць Богу, бо паклялася ў вечнай чысьціні. «Але калі Бог хоча іначай, – сказала яна, – хай спаўняецца Яго св'ятая воля».

Першасв'ятар, здзіўлены такім мудрым адказам, пераказаў яго ўсім св'ятарам для прыняцьця рашэньня. Галасы падзяліліся. Некаторыя лічылі, што, няма такога звычаю і таму не выпадае каб дзяўчынка засталася ў св'ятыні. І, нарэшце, што ў Ізраілі лічыцца грахом, калі жанчына не дае народу патомства. Другія былі такога меркаваньня, што нікога нельга прымушаць да шлюбу, асабліва гэта датычыцца Марыі, для якой, здаецца, у Бога ёсьць свае пляны. Яшчэ іншыя казалі, што трэба ў агульнай малітве прасіць Бога адкрыць Яго волю. Гэта прапанова ўсім спадабалася, таму ўсе св'ятары пачалі маліцца пры ўсіх людзях, як раптам пачуўся голас, каб першасв'ятар склікаў усіх маладых людзей з племя Давіда. Кожны зь іх павінен прынесці сухую пальмавую галінку. Чыя галінка зазелянее, той павінен быць нарочным Марыі.

У 1972 годзе пошта Арабскага Эмірату Аджман выпусьціла сэрыю марак, на якіх адлюстраваны рэпрадукцыі фрэсак Джота ды Бандоне. На гэтай марцы маладыя людзі аддаюць свае галінкі першасьвятару

Па закліку сабраліся маладыя людзі, кожны напісаў на сваёй галінцы яго імя і аддаў першасьвятару. Першасьвятар сабраў усе галінкі і паклаў на алтар. Калі прыйшлі назаўтра, то ўбачылі, што ні адна галінка не зацвіла. Зноў сьвятары сталі маліцца і зноў пачулі голас з Сьвятая Сьвятых, што не хапае яшчэ аднаго ўдзельніка. Доўга шукалі, пакуль не знайшлі, Язэпа, які на пыньне, чаму не прыйшоў разам з іншымі, адказаў, што не лічыў сябе годным і, акрамя таго, пастанавіў жыць халастым. Але па загаду першасьвятара ён

прыбыў у Ерусалім. Калі паўторна галінкі злажылі на алтар, менавіта яго галінка зацъвіла прыгожай лілеяй. Акрамя таго на галаву Язэпа села белая як сьнег галубка. Язэп быў вельмі зьбянтэжаны, але павінен быў паддацца волі Божай. Неўзабаве паклікалі Марыю, каторая з дзявочым румянцам падала руку нарачонаму. Так у прысутнасьці сьведак адбыліся заручыны.

У 1982 годзе пошта краіны Антыгуа і Барбуда выдала прыгожы блёк з рэпрадукцыяй карціны Рафаэля

«Заручыны Марыі» (італ. *Lo sposalizio della Vergine*) – так называецца карціна Рафаэля Санці, якую ён намалюваў у 1504 годзе для капліцы Альбізініх (*Albizzinich*) у касьцёле Сан Франчэска ў Сіта дзі Кастэла. Цяпер карціна знаходзіцца ў зборах Пінакатэкі дзі Брэра.

У сярэдзіне бачым сьвятара, па левай старане – Мадонна і яе сьвіта з пяці жанчын з далікатнымі рысамі твару, поўнымі ўдзячнасьці. Справа Язэп з расьцьвіўшай галінкай і пяцёра мужчын, адзін зь якіх у распачы і злосьці ломіць сваю галінку праз калена. Карціна напісана, калі Рафаэлю споўнілася усяго 21 год.

Пошта Колумбії ў 1968 г. размясціла на марцы рэпрадукцыю карціны Балтазара дэ Фігуэроа «Заручыны Святога Язэпа з Святой Марыяй». Святы Язэп трымае ў руцэ расцвіўшую лілеяй галінку. Над усімі прысутнымі радасна лятаюць анёлкі

«Заручыны Марыі» Рафаэля Санці на марцы В'єтнаму (1983 г.). «Заручыны Богамаці». Майстар жыццярысу Багародзіцы (Meister Des Marienlebens, 17 ст.). Марка Эмірату Рас – эль – Хайма.

У 1613—1614 гадах Эль Грэка працуе над сваёй астатняй карцінай «Заручыны Богамаці».

Пошта Румынії вибрала для своєї маркі (1966 г.) саму апошню працю мастика Ель Грека «Заручины Богомаці» (1614г. Мастицкі музей, Бухарэст). Гэта карціна засталася няскончанай: кісьць рукі Язэпа, працягнутая ў бок Няве-

сты, засталася недамаляванай...

«Нараджэньне Ісуса Хрыста было так: па заручынах Маці Яго Марыі зь Язэпам, перш чым сышліся яны, выявілася, што Яна мае ва ўлоньні ад Духа Сьвятога.

«...анёл Гасподні ў сьне явіўся яму і сказаў: Язэпе, сыне Давідаў! ня бойся прыняць Марыю, жонку тваю; бо зачатае ў Ёй ёсьць ад Духа Сьвятога» – на марцы Злучанага Каралеўства (2011г.)

А Язэп, муж Яе, будучы праведны, не жадаючы зьняславіць Яе, хацеў употай адпусьціць Яе. Калі ж надумаў ён гэта, – вось, анёл Гасподні ў сьне явіўся яму і сказаў: Язэпе, сыне Давідаў! ня бойся прыняць Марыю, жонку тваю; бо зачатае ў Ёй ёсьць ад Духа Сьвятога; і народзіць Сына, і дасі Яму імя: Ісус, бо Ён уратуе людзей Сваіх ад грахоў іхніх» (Паводле

Мацьвея 1:18—21).

Шлюб за звычай адбываўся праз дзесяць – дванаццаць месяцаў пазней. Пры вялікай прысутнасці людзей у сьвятыні Ерусалімскай адбыўся гэты шлюб. Язэп ахвяраваў сваёй нарачнай агатавы персьцень на знак вернасці. Персьцень гэты і цяпер знаходзіцца ў катэдры Пэруджы.

Дабравесьце

Пасьля заручынаў да шлюбу Марыя жыла адна. У той час паслаў Бог Анёла Гаўрыіла ў горад галілейскі Назарэт да Марыі. «Анёл, увайшоўшы да Яе, сказаў: радуйся, Дабрадатная! Гасподзь з Табою; браславёная Ты сярод жанчын. А Яна, угледзеўшы яго, сумелася ад словаў ягоных і разважала, што б гэта было за вітаньне. І сказаў Ёй анёл: ня бойся, Марыя, бо Ты здабыла мілату ў Бога; і вось, зачнеш ва ўлоньні, і народзіш Сына, і дасі Яму імя: Ісус; Ён будзе валадарыць над домам Якава вечна, і Царству Ягонаму не будзе канца. А Марыя сказала анёлу: як будзе гэта, калі Я мужа не знаю? Анёл сказаў Ёй у адказ: Дух Сьвяты сыйдзе на Цябе, і сіла Усявышняга ахіне Цябе; таму і вялікі і будзе названы Сынам Усявышняга; і дасьць Яму Гасподзь Бог пасад Давіда, бацькі Ягонага; і будзе народжанае Сьвятое назавецца Сынам Божым; вось, і Альжбета, сваячка Твая, называная няплоднаю, і яна зачала сына ў старасьці сваёй, і ёй ужо шосты месяц; бо ў Бога не застанеца бясьсілым ніякае слова. Тады Марыя сказала: вось, раба Гасподняя; хай будзе Мне паводле слова твайго. І адыйшоў ад Яе анёл» (Паводле Лукаша 1:26—38).

«Дабравесьце» – малюнак з Армянскага рукапіснага Эвангелья 1280 г. на блёку, выдадзеным поштай Грэцыі ў 2001 г.

«Ён для нас людзей і для нашага збавеньня зышоў зь неба і дзякуючы Духу Сьвятому прыняў цела з Марыі Дзявіцы і стаў чалавекам» – абвяшчае урачыста Credo, сфармуляванае на Нікейскім і Канстантынопальскім Саборах у IV веку.

Рэпрадукцыя карціны «Дабравесьце» з ранніх работ Рафаэля Санці на блёку сумеснага выпуску пошты Францыі і пошты Ватыкану, надрукаваным у 2005 годзе

Бог звяртаецца да Марыі, каб празь Яе рэалізаваць свой адвечны плян. Чакае Яе даверу. Дыялэг, які вырашыў лёсы сьвету, стаў адной з найпапулярнейшых тэмаў у хрысьціянскім мастацтве ўсіх часоў.

Таямніца Увасабленьня, пачаткам якога ёсьць Дабравесьце, змяшчаецца ў сэрцы хрысьціянства. Адвечнае Слова, Сын Божы, сапраўдны Бог прыймае чалавечую прыроду, каб чалавек меў удзел у прыродзе Бога. Адбываецца гэта праз пасрэдніцтва Жанчыны, адаранай чалавечай свабодай.

«Дабравесьце» на паштовай марцы Польшчы, надрукаванай у 1960 годзе. Дэталёвае гатыцкае алтара працы Віта Ствоша ў Марыяцкім касцёле ў Кракаве.

Барталаме Эстэбана Мурыльё, «Дабравесьце» на марцы пошты Выспы Кука 1975 года. Музэй Прада, Мадрыд, Гішпанія

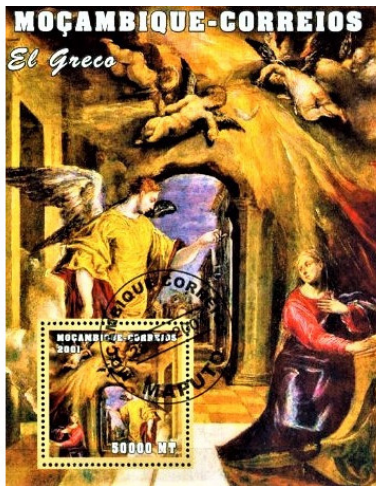
«Дабравесьце» на марках краін Анцігуа і Барбуда (1991 г.), (Фра Анджэліка) і Парагваю (1975 г.), (Андрэа дэ-ла Робі)

На карціне Эль Грэка, напісанай у 1614 годзе, адсутнічаюць элемэнтны архітэктурны, якія ёсьць на іншых карцінах. Тут усю карціну займаюць нябесныя постаці. Дабравесьце паказваецца як зьява панадчасовая. Нават постаці Марыі і Анёла выцягнутыя, здаецца, што яны ўзносяцца ў павеатра. Гэта яшчэ больш падкрэсьлівае надпрыродную прычыну зачачьця.

Рэпрадукцыя карціны Эль Грэка «Дабравесьце» на марцы пошты Гвінэі Экватарыяльнай, выдадзенай у 1972 г.

Фігура Духа Сьвятога, зыходзячага на Марыю ў выглядзе галубіцы, становіцца цэнтральнай. Аточаны Ён бляскам, напамінаючым ясны агонь. На Ём канцэнтруецца ўвага, бо Ён вінавайца адбываючагася цуду.

Эль Грэка, «Дабравесьце» на блёку Мазамбіку, выдадзеным у 2001 годзе

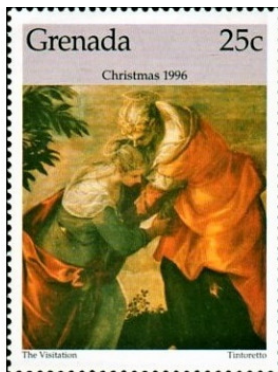
Эль Грэка, мастак родам з Крыту, зьяўляецца аўтарам не менш дзесяці карцін пад назвай «Дабравесьце». Працаваў над сваімі карцінамі ў Вэнэцыі, Рыме і Гішпаніі. Яго карціны нельга зблытаць з працамі іншых мастакоў нават недасьведчанаму чалавекку.

Праўда ёсьць такая, што пораўні людзкі як і боскі памер таямніцы Дабравесьця ўвесь час здзіўляе, прамаўляе да сэрца і зьмяняе тых, каторыя ведаюць пра гэту таямніцу, над гэтай таямніцай задумваюцца, хочуць і гатовыя зьмяняцца.

Але, ці хочам гэтага мы? Ці знаходзім мы для гэтага час?

Сустрэча Марыі і Елісаветы

«І ўстаўшы, Марыя ў дні тых, пасьпяшалася ў нагорную краіну, у горад Юдаў, і ўвайшла ў дом Захара, і прывітала Елісавету. Калі Елісавета пачула вітаньне Марыіна, варухнулася дзіцятка ў чэраве ў яе; і Елісавета напоўнілася Духам Сьвятым, і ўсклікнула моцным голасам, і сказала: Дабраславёная Ты сярод жанчын, і дабраславёны плод улоньня Твайго! І адкуль гэта мне, што прыйшла Маці Госпада майго да мяне? Бо калі голас вітаньня Твайго дайшоў да слыху майго, варухнулася дзіцятка радасна ў чэраве маім. і дабрашчасная Тая, Якая паверыла, бо збудзецца сказанае Ёй ад Госпада» (Паводле Лукаша 1:39—45).

Сустрэча Марыі і Елісаветы. Тынтарэтта, 1588 г. Марка

Грэнады 1996 г.

Сьвяты Ян Хрысьціцель, які пазьней прадказваў прыход Збаўцы, зрабіў гэта першы раз у лоне сваёй маці. Яго ўзварухненьне паслужыла прычынаю, што Елісавета з дапамогай Духа Сьвятога распазнала ў Дзіцятку Збаўцу і укланчыла з пакараю перад Марыяй.

Такім чынам Елісавета стала першым чалавекам, якая абвясціла Божай Маці яе будучыню.

Сустрэча Марыі і Елісаветы на марцы Парагваю (1971 г.). Рэпрадукцыя карціны Барталамэўса Цайтблома (Bartholomaeus Zeitblom). І на марцы Нігера (1984 г.), рэпрадукцыя карціны Даменіка Гірландайё

Словы прывітаньня Елісаветы ўвайшлі ў склад вядомай

хрысьціянскай малітвы, званай Песьня Найсьвяцейшай Багародзіцы. У адказ Дзева Марыя прамовіла велічны падзячны гімн, які пачынаецца са слоў: «...праслаўляе душа Мая Госпада, і ўзрадаваўся дух мой у Богу, Збаўцу Маім» (Паводле Лукаша 1:46—48).

Выява карціны Рафаэля «Сустрэча Марыі і Елісаветы» на блёку краіны Сэнт-Вінцэнт і Грэнадзіны (2012 г.)

Дом Елісаветы і яе мужа Захарыі знаходзіўся ў Аін-Карыне (Вясна ў вінаградніку), маляўнічым прыгарадзе на захад-

зе Ерусаліма. Ён быў вядомы ў бізантыйскі пэрыяд, як горад Юдэі, які згадваецца ў Новым Запавеце (Лукаша 1:39). Гэта была радзіма Яна Хрысьціцеля, які абвясціў аб прыходзе Ісуса Хрыста і хрысьціў яго ў рацэ Ярдан.

Сустрэча Марыі і Елісаветы на марцы пошты Астравы Кука (1976 год) і на марцы пошты Емэну (1969 г.).

«Сустрэча Марыі і Елісаветы» – мастак Vleughels Nicolas –

марка Сьерра Леонэ (1994 г.). 3 маркі Ліхтэнштэйна (2010 г.) з капліцы Марыя-Хілф невядомага аўтара даведва-
емся, што на сустрэчу Марыю прывёз Язэп. На марцы пошты
Кіпру (1985 г.) рэпрадукцыя карціны мастака Ларэнца Лота
(Lorenzo Lotto)

На горным схіле знаходзіцца царква Адведзінаў, якая
належыць да ордэна францішканаў. Яна была пабудаваная
на месцы, дзе знаходзіўся дом Елісаветы, маці Яна, які наве-
дала Марыя.

У 2000 годзе пошта Ізраіля выпусыціла марку, на якой
разьмешчаны відарыс царквы Адведзінаў у Аін-Карыне

Існуючая царква была пабудаваная ў 1955 годзе пасля ар-

хеалягічных раскопак на месцы папярэдняй царквы па праекце, распрацаваным вядомым італьянскім архітэктарам Антоніо Барлузі (Barluzzi), па-майстэрску ўпрыгожаная і ўтрымоўвае рэшткі старажытных пабудоў. Фасад Царквы ўпрыгожаны мазаікай, на якой адлюстраваны візыт Марыі, а сьцены дворыка ўпрыгожаны фарфаравымі таблічкамі з словамі Малітвы Марыі праслаўленьне Бога – Magnificant – «Праслаўляе душа мая Госпада...» на розных мовах.

У Аін-Карыне знаходзіцца Горненскі манастыр, дзе ўшаноўваецца Ікона «Цалаваньне Божай Маці і Елісаветы». Пашта Расіі на марцы 2004 года адлюстравала гэты манастыр і Ікону

«Даведаўшыся, што Марыя чакае дзіця, Язэп хацеў пакінуць Яе патаемна. Як чалавек вельмі добры, ён не хацеў аддаць Яе на зьнявагу і пакараньне згодна з суровым Законам. «Калі ж надумаў ён гэта, – вось, анёл Гасподні сьне явіўся ў яму і сказаў: Язэпе, сыне Давідаў! ня бойся прыняць Марыю

жонку тваю; бо зачатае ў Ёй ёсць ад Духа Сьвятога; і народзіць Сына, і дасі Яму імя: Ісус, бо Ён уратуе Сваіх людзей ад грахоў іхніх» (Мацьвея 19—21).

Што зрабіў Язэп, пачуўшы гэта?

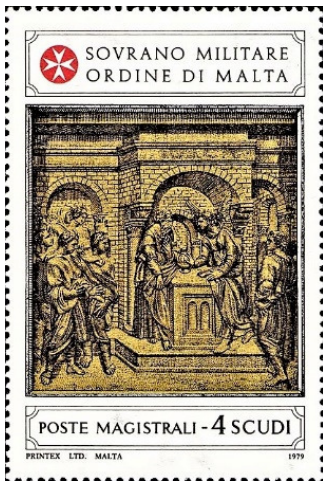
«Устаўшы ад сну, Язэп зрабіў, як загадаў яму анёл Гасподні, і прыняў жонку сваю і ня знаў Яе, нарадзіла Свайго першароднага Сына пакуль, і Ён даў Яму імя: Ісус» (Мацьвея 1:24,25).

Нараджэньне Сьвятога Яна Хрысьціцеля

З глыбінь мінулага, з мрокаў ананімнасьці Бог здабывае чалавека і ўключае яго ў рэалізацыю сваіх незвычайных плянаў. Так было зь Янам Хрысьціцелем і яго сям'ёй. Бог паклікаў яго, каб ён абвясціў прыход Збаўцы і падрыхтаваў яўрэяў да Яго прыходу. Сам Ісус сказаў, што «сярод народжаных (...) не было большага за Яна Хрысьціцеля». Менавіта, дзякуючы гэтым словам Хрыста, вакол Яна Хрысьціцеля, якога называюць таксама Папярэднікам, разьвіўся моцна ажыўлены культ.

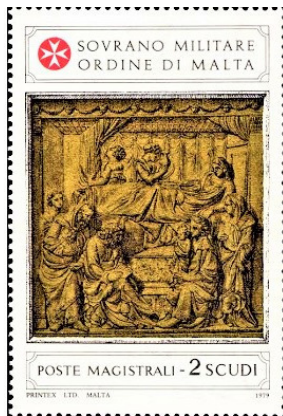
Нарадзіўся Ян Хрысьціцель у Аін-Карыне (Юдэя) за паў-году да нараджэньня Хрыста. Яго бацькамі былі юдэйскі сьвятар Захарыя і Елісавета. Нараджэньне Яна Хрысьціцеля прадказаў Арханёл Габрыэль, які аб'явіўся Захарыі, калі той складваў ахвяру ў сьвятыні. Паколькі стары Захарыя не паверыў, што стане бацькам у такім узросьце, Арханёл учыніў так, што Захарыя анямеў ажно да нараджэньня дзіцяці.

У 1979 годзе пошта Сувэрэннага Ваеннага Мальтыйскага Ордэна прысьвяціла сэрыю марак з выявамі панэляў, якімі дэкаравана купель Яна Хрысьціцеля у Баптыстэрыі ў Сіене. Адна зь іх прысьвечана падзеі, якая адбылася з Захарыям ў Сьвятыні.

На марцы (1979г.) бронзавая панэль Якопа дела Квэрча (Jacopo della Quercia (1428—29)) «Аб'яўленьне Захарыі»

Калі хлопчык нарадзіўся, родныя хацелі назваць яго так, як бацьку, Захарыем, але Елісавета настойвала на тым, што сына трэба назваць Янам. Гэта пацьвердзіў і Захарыя, напісаўшы імя «Ян» на паперы, і ў гэтую хвіліну да яго вярнуўся дар мовы.

Яшчэ адна марка Сувэрэннага Ваеннага Мальтыйскага Ордэна, выдадзеная ў 1979 г., адлюстроўвае барэльеф «Нараджэньне Яна Хрысьціцеля» на бронзавай панэлі Якопа дэла Квэрча

Ян – ад габрэйскага біблейскага імя Јоһанан («Бог ёсьць міласэрны»). Гэтае імя – самае папулярнае сярод благаславаёных і сьвятых, агульная лічба якіх перавышае дзеве сотні.

У 2004 годзе пошта заходнеафрыканскай краіны Сьера Леонэ выпусціла паштовы ліст, прысьвечаны 300-годзьдзю Санкт-Пецярбургу «Мастацкія скарбы Эрмітажа». На адной з марак дэталёва карціны Тынтарэта «Нараджэньне Яна Хрысціцеля» (1554 г.)

Тынтарэта вельмі дакладна паказаў сцэну, якая ўзьнікае ў доме з зьяўленьнем на сьвет маленькага чалавека.

У вялікім пакоі, дзе ў глыбіні пад полагам стаіць ложка парадзіхі, клапоцяцца жанчыны. Далёкім ад агульнага хваляваньня застаецца толькі бацька Яна, Захарыя, які абліччам нагадае сівавалосых і натхнёных прарокаў. Ні на каго ня глядзячы, ён стаіць у баку, прыклаўшы рукі да грудзей і падняўшы погляд да нябёсаў; яго аблічча ўвасабляе пакорлівасьць волі Бога.

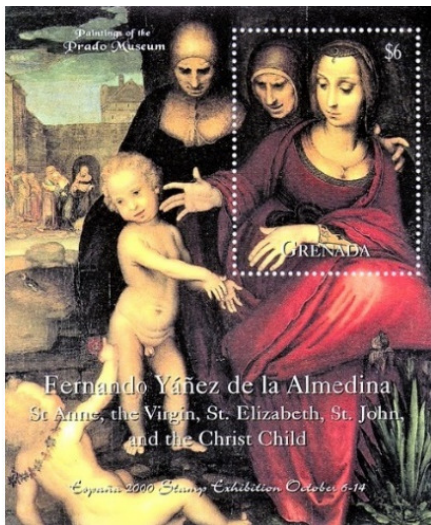
Рэпрадукцыя карціны. Захоўваецца ў Дзяржаўным Эрмітажы ў Санкт-Пецярбургу.

Увага жанчын паглынутая нованароджаным, якога ўзяла на рукі Марыя. Яе адрозніваюць ад іншых ледзь прыкметнае зьзяньне вакол галавы і традыцыйны колер адзення – чырвоная сукенка і сіні плашч. Да дзіцяці схіляецца карміцелька, а служанкі занятыя сушкай і падрыхтоўкай пялёнак. На падлозе таз з вадой, жароўня з вуглямі, рыжы кот падпільноўвае бесклапотна разгульваючую курыцу.

«Немаўля Хрыстос і Ян Хрысьціцель з ракавінай». Барталомэ Эстэбана Мурыльё (1675—80. Музэй Прада, Мадрыд).
Блёк пошты Антыгуа і Барбуды (1995 г.)

Яшчэ ва ўлоньні маці Хрысьціцель узрадаваўся, адчуўшы прысутнасьць Мэсіі. Гэтая сустрэча нясе глыбокі сэнс. Ян Хрысьціцель як бы прадбачыў небясьпекі і жудасную несправядлівасьць якія выпадучь на долю Хрыста і будуць прасьледваць чалавецтва.

Фернанда Яньес (Fernando Yáñez, 1489—1536), «Багародзіца са Сьвятой Ганнай і Сьвятой Елісаветай». Блёк Грэнады (2000 г.)

У Бібліі няма згадкі пра тое, што ў дзяцінстве Хрыстос і Ян сустрэліся. Раўда, пры яго зьяўленьні на сьвет прысутнічала Найсьвяцейшая Дзева Марыя, якая прыйшла адведаць яго маці Альжбету. Але ў творчасьці вельмі многіх мастакоў, як бачым, ёсць карціны, дзе Хрыстос і Ян разам.

Па паданьні слых пра нараджэньне Яна Папярэдніка дайшоў да цара Ірада і, калі прыйшлі ў Іерусалім вешчунны з пытаньнем пра тое, дзе знаходзіцца Цар Юдэйскі, які нарадзіўся, Ірад успомніў пра сына Захарыі, выдаўшы загад на забі-

цыцё немаўлятак, паслаў забойцаў і ў Іутту. Захарыя ў той час здзяйсняў служэньне ў храме, а Елісавета схавалася з сынамі ў пустэльні. Забойцы запыталі ў Захарыі, дзе схаваў ён сына. Захарыя адказаў, што зараз ён служыць Богу і ня ведае, дзе яго сын. Яго забілі, пра што ўспамінае Бог у Сваім звароце да фарысэяў: «Каб апала на вас уся кроў праведная, пралітая на зямлі, ад крыві Авэля праведнага да крыві Захарыі, сына Варахіевага, якога вы забілі паміж храмам і ахвярнікамі» (Паводле Мацьвея 23:35).

«Нараджэньне Яна было падрабязна апісана. У апісаньні ёсць адна дэталёвая, якая ў Эвангельлі будзе часта паўтараецца. Анёл сказаў напалоханаму Захарыю: «Ня бойся!» Гэтае самае падбадзёрваньне не раз пачуюць Апосталы. І сёньня Касьцёл чуе яго і з надзеяй паўтарае ўсім людзям.

Ніводзін з нас не зьяўляецца ў сьвеце безыменнай шасцярэнькай. Бог ведае кожнага з нас па імені і ўсё пра нас. Кожнага з нас праз хрост Ён далучае да свайго існаваньня – адорвае надзеяй вечнасьці. Давайце ж не будзем баяцца!» – кажа, звяртаючыся да нас, ксёндз Яраслаў Грынашкевіч.

Сёньня, калі жыцьцё ва ўсіх сваіх праявах надзвычайна ўскладнілася, словы «**Ня бойся!**» актуальныя для нас, як ніколі.

Нарадзіўся вам сёння Збаўца

*Слова сталася целам і пасялілася між намі.
Паводле Яна 1:14*

Калі Марыя была ўжо цяжарнай, выйшаў загад рымскага кесара Аўгуста. Дзе хто не жыў, дзеля перапісу павінен прыйсьці ў тое месца, дзе жылі яго продкі. Язэп і Марыя паходзілі з роду цара Давіда, таму павінны былі ісьці ў Віфлеем.

У 1981 годзе пошта Вялікабрытаніі выпусьціла сэрыю марак «Каляды вачыма дзяцей». На адной зь іх Язэп і Марыя набліжаюцца да Віфлеему

Ад Назарэту да Віфлеему было болей двухсот кілямэтраў. Такое падарожжа ў тыя часы патрабавала некалькі дзён праз

гарыстую цяжку для падарожжа, нават здаровым і сільным, Самарыю. Якая адважная была Марыя!

На марцы Новай Зэлянды, надрукаванай у 2000 годзе, цяжарная Марыя на осьліку ў суправаджэньні Язэпа вандруюць па Самарыі да Віфлеему. Галаву Марыі ахінае німб, Язэп пяшчотна глядзіць на жонку

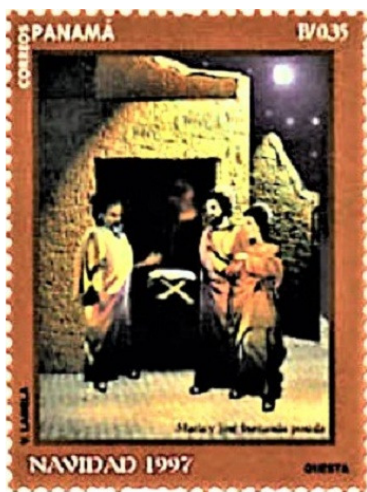

Мастак Пітэр Брэйгель (Нідэрлянды, Фляндрыя) у 1566 г. намалюваў карціну «Перапіс у Віфлееме» (Брусэль. Ка-

ралеўскі музей вытанчаных мастацтваў). Пошта Бэльгii ў 1969 г. выпусціла марку, на якой вылучыла з карціны дэталі – Язэп з Марыяй, якіх цяжка знайсці на карціне недасьведчанаму глядачу

Маленькі пахілены чалавечак вядзе за сабой осьліка, на якім сядзіць кабета ў зялёнай накідцы. Ніхто на іх не звяртае ніякай увагі. Ніхто не здагадваецца, што тут народзіцца Сын Божы.

І, пакуль сям'я змагла дабрацца да месца, усе дамы былі запоўнены прыйшоўшымі людзьмі. Свабоднай была толькі пячора, куды заганялі авечак у час непагоды.

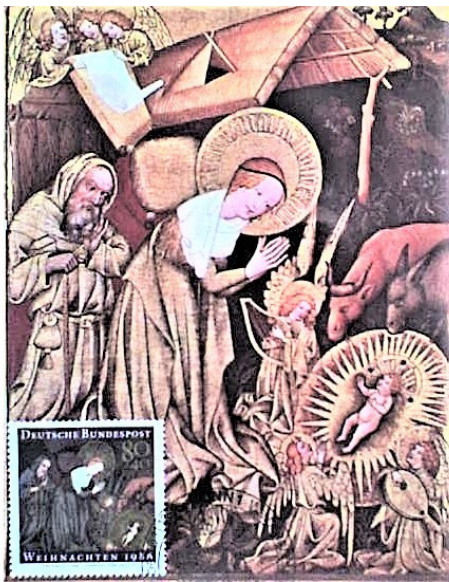
Пошта Панамы на марцы (1997 г.) адлюстравала, як Ма-

рыя і Язэп шукаюць жылльё ў Віфлееме

Тут у пячоры, уся мэбля якой складалася зь ясьляў з са-
ломай, нараджаецца Збаўца. Слова становіцца целам і па-
сялілася між намі, Бог становіцца чалавекам. Многа разоў
у розныя спосабы Бог прамаўляў да чалавека. Цяпер прамовіў да нас праз Свайго Сына!

Так Бог умілаваў сьвет, што Сына свайго Адзінароднага даў, каб кожны, хто ў Яго верыць не загінуў, але меў жыцьцё вечнае.

За сотні гадоў да нараджэньня Хрыста ў Бібліі былі запісаныя словы прарокаў Ізраіля, якія прадказвалі Яго прышэсьце. У Старым Запавеце, які пісаўся многімі людзьмі на працягу 1500 гадоў, зьмешчана больш за 300 прароцтваў гэтай падзеі. Першае зь іх выказана з вуснаў Бога ў прысудзе зьмею. Гэта быў плян выратаваньня грэшнага чалавека і вяртаньня яму бессьмяроцьця: «І варожасьць пакладу паміж табою і паміж жанчынаю, і паміж семем тваім і паміж семем яе: яно будзе біць цябе ў галаву, а ты будзеш джаліць яго ў пяту» (Быцьцё 3:15).

У 1986 годзе пошта Германіі выпусціла марку і картмаксімум з відарысам Ортэнбергерскага Алтара (Ortenberger) з 1430 г.

Цудоўны вобраз укленчанай Марыі ў ціхім ушанаваньні і малітве перад ляжачым маленькім Дзіцяткам. Марыя нарадзіла Яго ў спосаб надпрыродны і першая аддала ўшанаваньне і паклон Дзіцятку, абнятаму прамяністай Глорыяй, згодна са словамі Сьвятога Пісьма: «Якога парадзіла і ўшанавала...». Дзіцятка, лежачы ў яслях з правай рукой у жэсьце бласлаўленьня, сымбалізуе Боскасьць і паўнату розуму

ад хвілі Свайго нараджэньня. Паказаная далей стайнячка, вельмі ўбогая, сымбалізуе руіны дому Давіда, які калісьці быў каралём, і надыход новай эпохі. Бо нарадзіўся Той, Чыё каралеўства будзе «зацьверджана навекі», Які збудуе «новы дом».

Люстраное адбіцьцё малюнка з маркі Германіі мы бачым на выпушчанай у 1998 годзе марцы пошты Польшчыю. Грудзязькі Алтар (каля 1390 г.), Нарadowy Музей ў Варшаве

Дзень Божага нараджэньня ад IV веку, часу ўстанаўленьня гэтага сьвята, стаў днём асабліва ўрачыстым у сьвеце хрысьціянскім. Сама падзея нараджэньня Ісуса Хрыста апісана вельмі суха ў Эвангельях Мацьвея (1:18—25) і Лукаша

(2:1—7). Людзкая набожнасьць патрабавала больш шырокага апісаньня Божага Нараджэньня. Гэта прывяло да шматлікіх проб адлюстраваньня гэтай тэмы ў розных формах мастацтва, пачынаючы з сярэдніх вякоў да цяперашняга часу. Многія з твораў паслужылі ілюстрацыямі да паштовых марак, якія выпускаюцца ва ўсіх краінах сьвету. На марках зьяўляюцца відарысы твораў Рафаэля і Джота, Дзюрэра і Леанарда да Вінчы, Мікеланджэла і Тыцыяна, Батычэлі і Рубенса, Бэрніні і Пусэна, Рэмбрандта і Караваджа, Бацічэлі і Брэгеля, Іванова і Шагала...

Першая марка, прысьвечаная Божаю Нараджэньню, зьявілася 7 сьнежня 1898 года і дала пачатак новай тэме ў філятэліі. З таго часу колькасьць марак, прысьвечаных Божаю Нараджэньню, вырасла да тысяч і выдаецца поштамі усіх краін сьвету.

Божае Нараджэньне на марцы пошты Парагваю з 1971 г. з выявай карціны Конрада фон Суста (1404 -?) (Konrad von Soest)

У першай палове XV стагодзьдзя асаблівых рысаў набрала сцэна нараджэньня Хрыста, якая атрымала назву «Ушанава-ньне Дзіцяці». Стала яна адной з найважнейшых ілюстрацый тэмы прышэсьця Ісуса на сьвет.

Карціна, намалёваная мастаком Антонія Карэджа (1489—1534) адлюстравана на адным з самых вялікіх блёкаў (173x235 мм), які выпушчаны поштай Карэі ў 1983 годзе

«Каляды – дзіўныя дні, незвычайныя. Быццам адкрываецца ў гэты час неба, адмыкаецца зямля, а ўсё тое іншае, нябачнае выпускае на сьвет белы сваіх насельнікаў». Тацяна Валодзіна.

Першая беларуская марка, прысьвечаная нараджэньню Ісуса Хрыста, надрукавана 23 сьнежня 1997 года. На марцы адлюстраваны звычай калядаваньня на Сьвята Божага Нараджэньня, калі каляднікі ў калядных строях з Віфлеемскай зоркай абходзяць дамы з Каляднымі песнямі

Сьвяты час Божага Нараджэньня злучае нашы думкі і сэрцы, аб'ядноўвае нас сілаю міласьці Бога да чалавека і чалавека да Бога, нападуняе радаснай удзячнасьцю, якую прыносім Айцу за Яго неабсяжную міласьць да людзей, каторую абьявіў у сваім Сыне. Адбываецца гэта пры адной умове: мы павінны гэтага моцна хацець.

«Нарадзіўся голы, гаворыць Бог, каб ты мог вырачыся самога сябе.

Нарадзіўся ўбогі, каб ты мог лічыць Мяне адзіным багачцем.

Нарадзіўся ў стаенцы, каб ты навучыўся асьвячаць кожнае

мєсца.

Нарадзіўся слабы, каб ты ніколі Мяне не баяўся.

Нарадзіўся з любові, каб ты ніколі не ўсумніўся ў Маёй любові.

Нарадзіўся ноччу, каб ты паверыў, што магу асьвяціць усялякую рэчаіснасьць, ахутаную цемрай.

Нарадзіўся ў абліччы чалавека, гаворыць Бог, каб ты ніколі не саромеўся быць сабою.

Нарадзіўся як чалавек, каб і ты мог стаць сынам Божым.

Нарадзіўся, церпячы перасьлед з самага пачатку, каб ты навучыўся прымаць усялякія цяжкасьці.

Нарадзіўся ў беднасьці, каб ты быў просты ў адносінах да людзей.

Нарадзіўся ў тваім чалавечым жыцьці, гаворыць Бог, каб усіх людзей прывесьці да дома Айца».

Пастухі – першыя наведвальнікі Ісуса

Вакол Бэтлеема раскінуліся прасторныя пашы, дзе ў час нараджэння Ісуса пастухі ноччу вартавалі свае статкі, каб які зьвер каб які зьвер не ўбіўся ў статак і не нарабіў шкоды. «Раптам з’явіўся ім анёл Гасподні і слава Гасподняя апраменіла іх; і спалохаліся страхам вялікім. І сказаў ім анёл: ня бойцеся; я ўзьвяшчаю вам вялікую радасьць, якая будзе ўсім людзям: бо сёньня нарадзіўся вам у горадзе Давідавым Збаўца, Які ёсьць Хрыстос Гасподзь; і вось вам знак: вы знойдзеце Дзіця ў пялюшках, Яно ляжыць у яслях» (Лукаша 2:8—11).

Так гэта падзея адлюстраваная марцы Грэнады, выдадзенай у 1977 годзе і на марцы Гішпаніі, выдадзенай у 1972 г.

Так пастухі сталі першымі.

«І раптоўна з’явілася з анёлам шматлікае войска нябеснае, славячы Бога і заклікаючы: слава ў вышніх Богу, і

на зямлі мір, і ў людзях добрая воля» (Лукаша 2:12,13).

«Войска нябеснае» на марцы Сэнт Вінсэнта (1997 г.) і Грэцыі (2000 г.)

Людзі па прадказаньню праракаў з нецярпеннем чакалі прыходу Мэсіі. Таму не дзіўна, што пастухі, пачуўшы такую навіну, пакінуўшы статак, пабеглі ў Бэтлеем.

«Калі анёлы адышлі ад іх на неба, пастухі казалі адзін аднаму: хадзем у Бэтлеем і паглядзім, што там сталася, пра што абвясціў нам Гасподзь. І пасьпяшаўшыся, прыйшлі, і знайшлі Марыю і Язэпа, і Дзіцятка, Якое ляжала ў яслях» (Лукаша 2:14,15).

«Святая сямья». Карціна Тыцыяна на марцы Новай Зеландыі (1963 г.)

Сцэны зьяўленьня анёла і нябеснага воінства пастухам і наведваньня пастухамі Дзіцятка адлюстравана многімі мастакамі ў сваіх творах, што, у сваю чаргу, надрукавана на паштовых марках розных краін.

У глыбіні карціны, калі прыгледзецца, убачым анёла, які абвясчае добрую навіну пастухам, а на пярэднім пляне адзін з пастушкоў ужо падзіўляе Дзіцятка.

Пошта Аўстраліі на прыгожым блёку ў 2013 годзе адлюстравала карціну мастака Пола Ньютана, на якой пастухі – першыя наведвальнікі Ісуса падзіўляюць Дзіцятка

А калі ўбачылі, то расказалі ўсім, адкуль яны даведаліся, што нарадзіўся Хлопчык. Усе, пачуўшы гэта, былі вельмі здзіўленыя тым, што пастухі расказалі ім. А Марыя захоўвала ўсе гэтыя словы, складаючы ў сэрцы Сваім. Вярнуліся пастухі да свайго статку, славячы і хвалячы Бога за ўсё, што яны чулі і бачылі, у адпаведнасці з тым, што ім было сказана.

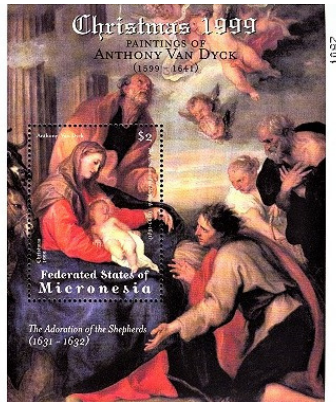

Пастухі – першыя наведвальнікі Ісуса на марках Мадагаскара (1984 г.) і Ауцітакі (1988г.)

Сцэну наведваньня пастухамі Дзіцяці намалюваў у сваёй працятай трапятаньнем карціне Карэджа (1489—1534) італьянскі жывапісец Высокага Адраджэньня. Немаўля Хрыстос азорвае карціну чароўным сьвятлом, сьвятлом гэтак яркім, што жанчына ля яго прымушана засланяць вочы ад гэтага асьляпляльнага зьзяньня. Кій пастуха вядзе погляд гледача ў глыб кампазыцыі, накіроўваючы яго ўгару да анёлаў, якія ў сваю чаргу, паказваюць уніз на Немаўля.

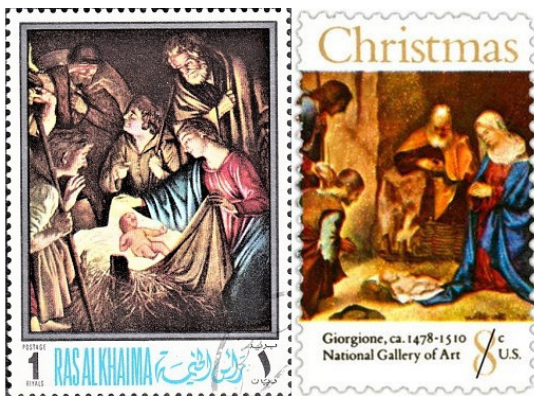

У 1967 годзе пошта Англіі таксама выдала марку з ярка-вым малюнкам, прысьвечаным наведваньню пастухоў

Палюбуемся блёкам пошты Мікранэзіі (1996 г.) з выявай карціны Антоніса Ван Дэйка. Арыгінал карціны «Пакла-неньне пастухоў» знаходзіцца ў царкве Прасьвятой Багаро-

дзіцы ў Дэдэрмундзе (Бэльгія). Незвычайна, што адзін з пастухоў жанчына

«Пакланеньне пастухоў» адлюстравалі на марках пошты Злучаных Штатаў Амэрыкі (1971 г.) і Рас – эль – Хаймы (1972 г.)

Сеньня, сьвяткуючы Эвангельле, паўсюдна бачым шопкі – ідылічную, салодкую карцінку, якая паўтараецца ў шматлікіх сцэнках Раства, якія паказваюцца падчас Калядаў. Гэтыя інсцэніроўкі ідэальна падыходзіць для сьвяточнага настрою, у якім мы знаходзімся ў гэты тыдзень. Ці не губляем мы аднак таго, што адбылося ў рэчаіснасьці? Габрэі чакалі на працягу стагодзьдзяў (і яшчэ чакаюць) на прыход Мэсіі. Ад Дабравесьця адбываліся падзеі, якія паказвалі, што гэта не звычайнае Дзіця. Калі Яно нарадзілася, анёл паслаў да

яго пастухоў, кажучы ім, што адбылося. Яны пайшлі, знайшлі Дзіцятка, расказалі іншым, што адбылося. Складаецца такое ўражанне, што нечага, пры апісаньні гэтай падзе ў Бібліі, не хапае. Як бы штосьці прапушчана. Чаму навіна не распаўсюдзілася па ўсім Бэтлееме?

arte: tucloma S. de Jesus

У 2005 годзе пошта Бразіліі выпусьціла прыгожы блёк з рэпрадукцыяй карціны мастака Оскара Пэрэйры да Сільва. Пастухі падзіўляюць Дзіцятка ў ясьлях

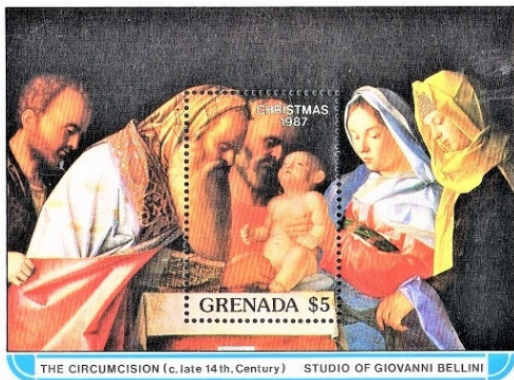
На полі блёку бачым Бэтлеемскую зорку і трох вандроўнікаў, якія рухаюцца за ёю. Хто яны? У левым куце бачым, што гэта тры каралі, тыя каму належыць наступнымі адведаць Збавіцеля. Над усімі Сьвяты Дух у выглядзе галуба, і лятаюць навокал вясёлыя і радасныя анёлкі.

Нарадзіўся Збаўца, а большасьць паводзіць сябе як бы нічога ня здарылася! Напэўна габрэі чакалі, што Мэсія зьявіцца ў залатой калясніцы, якая спусьціцца з неба, ці яшчэ ў які дзіўны, алё адпаведны падзеі, спосаб? Народзіны ў стайні ніяк не адпавядалі чаканьням. Ці мы не жывем такімі самымі пачуцьцямі? Молімся, просім Бога дапамагчы і чакаем на цуд, не зважаючы, што Бог пасылае людзей, якія гатовы нам дапамагчы, але мы на іх увагі, не звяртаем таму, што чакаем анёла? Гэта як у тым анекдодзе, калі людзі, уцякаючы ад навадненьня, хочуць забраць з сабой сьвятара. Але ён адмаўляецца, гаворачы, што верыць у Боскую дапамогу. Вада ўсё прыбывае, зноў падплываюць людзі і клічуць сьвятара. Але сітуацыя паўтараецца. Праз некаторы час вада даходзіць да вежаў храма і новыя людзі, убачыўшы сьвятара, які чапляецца за званьніцу, каб не патануць, клічуць яго да лодкі. Але сьвятар рашуча адмаўляе, бо верыць у цуд. Нарэшце вада затапіла і вежы храма, так што сьвятар патануў. Па сьмер-

ці стаіць перад Богам і з крыўдаю гаворыць: так верыў у Цябе і што? А Бог на гэта кажа: дурань, тры разы пасылаў табе дапамогу, чаму не скарыстаў?

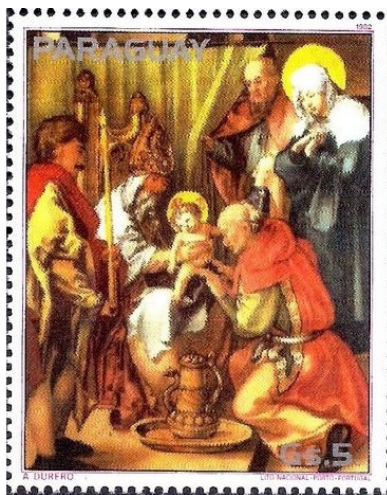
Ахвяраваньне Дзіцятка Ісуса ў Сьвятыню

Калі мінула восем дзён пасля нараджэньня Божага Дзіцяці, сьвятар учыніў на Ім абрад абразаньня. І дадзена было Яму імя Ісус. Гэтае імя, падказанае анёлам яшчэ да Яго нараджэньня, азначае: «Бог выбаўляе». Абразаньне было знакам саюзу заключанаму Богам з Абрамам васемнаццаць вякоў перад нараджэньнем Ісуса. Абрам разам з новым імем Абраам атрымаў ад Бога абяцаньне незьлічонага патомства.

«Абразаньне». Блёк пошты Грэнады (1987 г.) з выявай карціны Джаваньні Бельліні

Ад гэтага часу абразаньне сталася вонкавым выразамудзелу ў Божым абраньні ўсіх патомкаў Абраама.

Гэтую ж падзею намалюваў Альбрэхт Дзюрэр, а пошта Парагваю зьмясьціла на паштовай марцы, выпушчанай у 1982 годзе

Дзюрэр зьмяшчае сцэну абразаньня ў храме ў месцы Сьвятым. Заслону, якая аддзяляе Сьвятая Сьвятых, адхіляе Язэп, бо Хрыстос нарадзіўся і адкрывае людзям прыступку да Айца. Па левай старане сыметрычна постаці Марыі знаходзіцца незнаёмы назіральнік з сьвечкаю ў руцэ. Так аўтар пазначае пункт з якога павінна назірацца сцэна. Гледзячы на малюнак,

глядач несъвядома атаясамлівае сябе з гэтым назіральнікам і становіцца ўдзельнікам сьвятой падзеі.

Такім чынам, ужо ў самым пачатку зямнога жыцця Збаўцы Бог сьведчыць, што Ісус прыйшоў у сьвет не парушыць Закон, а выканаць яго.

Абрад абразаньня адлюстравалі на сваіх марках пошты Гішпаніі (1969 год, фрагмэнт карціны Алонса Кано і Лібэрыі (1983 г., фрагмэнт карціны Рафаэля)

Згодна Закону Госпада кожны першынец прысьвячаецца Богу. Таму, калі Ісусу споўнілася шэсьць тыдняў, Яго прынеслі ў раскошны Ерусалімскі храм, каб скласьці адпаведную ахвяру як за першынца ды за ачышчэньне Маці, як сказана ў Законе Гасподнім, двух галубоў альбо двух галубіных птушанят (Паводле Лукаша 2:22—39).

На паштовай марцы Парагваю з 1970 года постаці старца Сымона і прарочыцы Ганны. Гэта рэпрадукцыя карціны Ганса Мэмлінга. На блёку Аргентыны, выдадзеным у 1990 годзе, бачым галубіных птушанят у руках Язэпа

Кожная назва ў Эвангельлі не зьяўляецца выадковай і адлюстроўвае розныя асьпекты сьвята. Так «Ачышчэньне» азначае выкананьне Закону Майсеевага, бо Закон прадпісвае жанчыне, што нарадзіла хлопчыка, сорак дзён ачышчацца ад «крыві», а потым адразу прынесці ш храм ахвяру за сваё ачышчэньне.

Тут важна разумець, што жанчына ачышчаецца не ад нараджэньня, а менавіта ад крыві, якая суправаджае гэтую пад-

зею, бо само па сабе нараджэньне дзіцяці ёсьць заўсёды чыстым і бласлаўёным. Кроў і пакуты, якія яго суправаджаюць, ёсьць знакам праклёну, які Бог наклаў на Еву за непаслушэнства і патрабуе ачышчэньня. Багародзіца была пазбаўленая гэтага праклёну паводле Божага Провіду.

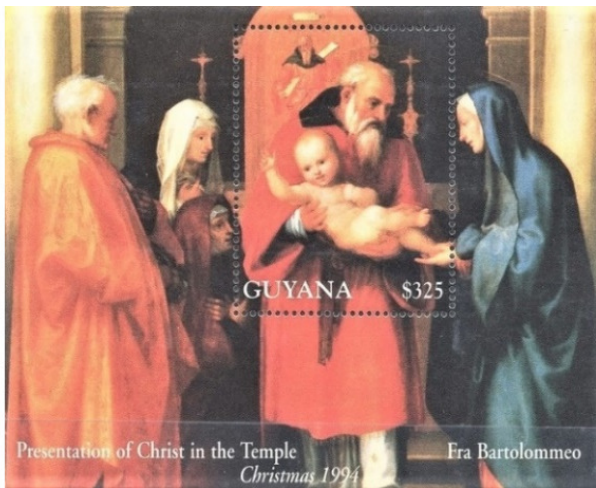
Нараджэньне Хрыста было падобным да таго, як Ён пасля Ўваскрэсеньня прыйшоў да вучняў праз зачыненыя дзверы, так і тут не парушыў дзявоцтва Сваёй Маці. Але Яна прыйшла ў Храм, каб выканаць Закон, хаця не мела ў гэтым патрэбы. Яна прынесла ў Сьвятыню Таго, хто выбавіў Яе ад граху і праклёну – Збавіцеля нашага Ісуса Хрыста.

У 1982 годзе пошта краіны Антыгуа і Барбуда надрукавала на марцы рэпрадукцыю карціны Рафаэля «Ахвяраваньне

ў храм»

«Ахвяраваньне» – таксама выкананьне Закону Майсея. Паводле яго мужчыны з калена Левія прызначаліся на службу ў Храме, а сваіх першынцаў ізраільцяне павінны былі выкупляць. Тое самае зрабіў і Язэп: ён прыйшоў у Храм, каб выкупіць Сына, але адначасова «пасьвяціць яго Госпаду» – значыць аддаць Богу назаўсёды і поўнасьцю. Выкананьне Закону было знакам дасканалай паслухмянасьці Богу. Як няпослух старога Адама прывёў да праклёну, так паслухмянасьць новага Адама – Хрыста – сталася збаўленьнем для людзей, пачаткам іх новай гісторыі жыцьця. І, у рэшце, гэтае сьвята ёсьць «Сустрэча». Збавіцеля не распазнаюць сьвятары, высокапастаўленья служкі храма... Дзіцятка Ісуса сустракае Ганна-прарочыца. Канешне, яна чакала Збавіцеля, ведала, Хто такі Мэсія, пазнала Яго ў выглядзе Дзіцятка на руках Марыі. Але не толькі пазнала, а як сапраўдная прарочыца распавяла пра Яго ўсім, хто чакаў збаўленьня ў Ерусаліме. І ў гэтым ёсьць прыклад для нас. Каб нам, калі мы пабачылі Бога ці ў асабістай сустрэчы, ці ў Сьвятым Пісаньні, ці ў Эўхарыстыі, ці ў Таямніцах Царквы, не стацца падобнымі да сьвечкі, якую схавалі пад пасудзінай, але наадварот – асьвятляць пакой – засьведчыць і прапаведаць Бога сьвету і тым, хто «чакае збаўленьня».

«Ахвяраваньне ў храм». Выява карціны Фра Барталамеа (Fra Bartolommeo) на блёку пошты Гаяны (1994 г.)

Самая ж сьветлая, напоўненая надзеяй сустрэча з Госпадам – у Сымона. Старэнькі сьвятар, які помніць яшчэ часы Юды Макавея, прыняў на свае рукі Бога. У час сваёй маладосьці, чытаючы Сьвятое Пісаньне, ён патрапіў у непаразуменьне ад словаў прарока Ісаі, які кажа: «... вось, Дзева ва ўлоньні зачне і народзіць Сына.» Традыцыя расказвае, што ён падумаў, што гэта памылка: «Дзева зачне і народзіць». Сымон узяўся было сыцзорыкам сыцерці «Дзева», каб выправіць на «жанчына», але яго спыніў анёл Божы, які і пацьвердзіў праўдзівасьць напісанага, і прадказаў яму, што ён не памрэ, пакуль не пабачыць Мэсію.

Надышоў гэты шчаслівы дзень. Сымон убачыў Хрыста. І што ён кажа да Бога? «Цяпер адпускаеш, Уладар, слугу Свайго ў супакой...», бо ён пабачыў збаўленьне сьвету, Сьвятло для прасьвятленьня ўсіх народаў. Сьмерць з гэтага моманту не так пужае, бо за змрокам – сьвятло і супакой.

Шчаслівы дзень Сымона старца. «Ахвяраваньне ў храм» на блёку пошты Ніуэ (1989 г.). Выява карціны Рэмбрандта

Сымбалем гэтага сьвята ёсьць запаленыя сьвечкі. Сьвеч-

ка – сымбаль Хрыста, які прынёс сьвятло вечнай Праўды ўсім народам. А на Грамніцы сьвечка таксама сымбалізуе Марыю, пакорную слугу Пана, поўную ласкі, у душы якой заўсёды гарэла сьвятло веры, надзеі і любові. Яна была першай, якая паверыла, і таму Бог бязьмежна ўзвысіў Яе. Але прынёсшы Дзіцятка Ісуса ў Сьвятыню, з вуснаў Сымона Марыя пачула прароцтва пра тое, што «меч пройдзе праз Яе душу» (Лукаша 2:34).

Марка пошты Емэну (1969 г.) з сэрыі, прысьвечанай візыту Папы. Карціна «Ахвяраваньня ў храм» Гіацынта Дыяна (Giacinto Diana (1730—1803))

Асьвячоныя ў дзень сьвята – «Сустрэча Госпада нашага Ісуса Хрыста» сьвечкі называюць «Грамнічнымі», бо іх запальваюць у час навальніцаў, якія суправаджаюцца моцным

ветрам, маланками і гримотами, каб апека Маці Божай выратавала ад небясьпекі стыхіі. Запаленую грамнічную сьвечку так сама даюць у рукі паміраючаму, каб Найсьвяцейшая Дзева Марыя прывяла яго душу ў неба.

Пакланеньне мудрацоў

*Вол ведае гаспадара свайго, і асёл ясьлі гаспадара свайго; а Ізраіль ня знае Мяне, народ Мой не разумее.
(Ісаі 1:3)*

«Калі ж Ісус нарадзіўся ў Віфлееме Юдэйскім ў дні цара Ірада, вась, мудрацы з усходу прыйшлі ў Ерусалім і кажуць, дзе народжаны Цар Юдэйскі? Бачылі бо мы зорку Яго на ўсходзе і прыйшлі пакланіцца Яму. Пачуўшы гэта, цар Ірад занепакоіўся, і ўвесь Ерусалім зь ім. І сабраўшы ўсіх першасьвятароў і кніжнікаў народных, пытаўся ў іх: дзе мае нарадзіцца Хрыстос? Яны ж казалі яму: у Віфлееме Юдэйскім, так бо напісана праз прарока: «І ты, Віфлееме, зямля Юдава, нічым ня меншы сярод ваяводзтваў Юдавых, бо з цябе выйдзе Правадыр, Які ўсьцеражэ народ мой Ізраіля. Тады Ірад, употай паклікаўшы мудрацоў, выведаў у іх час зьяўленьня зоркі і, паслаўшы іх у Віфлеем, сказаў: ідзіце, добра разведайце пра Дзіця і, як знойдзеце, накажыце мне, каб і я пайшоў пакланіцца Яму. Яны, выслухаўшы цара, пайшлі. І вась, зорка, якую бачылі яны на ўсходзе, ішла перад імі, пакуль, прыйшоўшы, ня стала ўгары над месцам, дзе было Дзіця. Угледзеўшы зорку, яны ўсьцешыліся радасьцю вельмі вялікай, і, увайшоўшы ў дом, убачылі Дзіця з Марыяю, Маці Яго, і, упаўшы, пакланіліся Яму; і адкрыўшы скарбы свае,

принесли Яму дары: золота, ладан і смирну» (Матвєя 2:1—11).

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.